

(Ur Barry Sheppard, **The Party, volume 1: The Sixties A Political Memoir**, Resistance Books 2005.)

Barry Sheppard

Fidel Castro angriper trotskismen

I januari 1966 stod Havanna som värd för Trikontinental-konferensen för folken i Afrika, Asien och Latinamerika. Det var ett möte för rörelser som förespråkade kamp mot imperialismen och för socialismen. Moskva och Beijing sände delegationer. Det var uppenbart att fransett Beijing-vänliga grupper från Asien, så hade alla andra rörelser som var mot Kremles politik uteslutits från mötet, inklusive de trotskister som stödde Fjärde internationalen.

Efter påtryckningar från kubanerna antog Trikontinental-konferensen många militanta resolutioner som underförstått gick mot Kremles linje om ”fredlig samexistens” med imperialismen. För de Moskva-vänliga kommunistpartierna i Latinamerika var resolutionerna bara en tom fasad, och de hade aldrig för avsikt att genomföra dem. Castro höll ett avslutningstal som sammanfattade konferensen.

Fjärde internationalens förenade sekretariat utfärdade ett utlåtande som svar på Castros tal. Uttalandet riktade sig till Castro.

Å ena sidan genomsyras talet av en enastående revolutionär anda, som när du förkunnar, att ‘för de kubanska revolutionärerna utgör hela jordklotet ett slagfält mot imperialismen’, när du lovar att ‘revolutionära rörelser i varje hörn på jorden kan räkna med kubanska kämpar’, när du ännu en gång säger till de amerikanska imperialisterna att det enda sättet för dem att få fred är att lämna Vietnam, när du uppmanar de latinamerikanska revolutionärerna att utsträcka den väpnade kampen till allt fler länder för att hindra imperialisterna från att rikta sina styrkor mot ett systerfolks revolutionära styrkor. När vi läser denna del av ditt tal känner vi oss mer än någonsin solidariska med denna inriktning och handlingslinje.

Men å andra sidan angriper och förtalar du i talet också på ett systematiskt sätt trotskismen, den trotskistiska rörelsen och det trotskistiska programmet i sin helhet. Dessa angrepp är inte berättigade och vi betraktar dem med ilska och avsky.¹

Uttalandet föranleddes av att Castro hade upprepat de stalinistiska påståendena att trotskisterna var imperialistagenter, en anklagelse som gjordes på 30-talet i de ökända Moskvarättegångarna mot

¹ *The Militant*, 7 mars 1966.

gamla bolsjeviker, och som knappast någon (inklusive Castro såvitt jag förstår) ställer någon tilltro till efter Chrusjtjovs fördömanden av Stalins brott 1956.

Bland annat hade Castro sagt: ”Även om trotskismen en gång utgjorde en felaktig ståndpunkt, men en ståndpunkt på det politiska området, så blev den under de följande åren ett vulgärt verktyg för imperialismen och reaktionen.” Castro talade en längre stund på detta tema.

Castros angrepp grundades på vad anhängarna till Juan Posadas hade sagt och gjort. De fanns på Kuba och i andra latinamerikanska länder och kallade sig trotskister. Men Posadas hade lämnat Fjärde internationalen och var bitter motståndare till den. Han och hans anhängare förde fram märkliga uppfattningar som inte hade mycket gemensamt med trotskismen. De hade också en benägenhet att agera på ett sekteristiskt och provokativt sätt på de ställen där de fanns.

Che Guevara hade inte varit synlig i offentliga sammanhang på ett tag, och det var inte känt var han befann sig. Det gav upphov till spekulationer från vissa håll, särskilt bland motståndarna till Castros ledarskap.

Anhängare till Posadas, inklusive journalisten Adolfo Gilly, hävdade att Guevara hade blivit tystad eller att han hade lämnat Kuba efter att politiskt ha brutit med Castro. Gilly antydde att Che hade stött Beijings påstått mer revolutionära linje. Det fanns inte ett spår av bevis för dessa påståenden. En mexikansk Posadas-anshängare framkastade till och med den skandalösa och förtalande anklagelsen att Castro hade ”eliminerat” Guevara på grund av påstådda politiska meningsskiljaktigheter. Efter konferensen sa Gilly också i den amerikanska socialistiska tidskriften *Monthly Review* att Guevara hade blivit dödad. (Gilly lämnade för några år sedan Posadas’ grupp och anslöt sig till Fjärde internationalen.)

I sitt tal klargjorde Castro att hans kamrat Che levde, att han fortfarande utförde sin revolutionära plikt, och att situationen i sinom tid skulle klargöras. Vartenda ord var sant. Det framkom senare att Guevara och ett antal andra kubanska revolutionärer tillsammans med bolivianska revolutionärer förberedde startandet av en gerillafront i Bolivia, efter att ha misslyckats att åter få fart på revolutionen i Kongo. Den kubanska regeringens hemlighetsmakeri om Ches avresa från Kuba och hans nuvarande vistelseort syftade till att underlätta detta projekt.

Det är inte konstigt att Castro var rasande på Gillys smutskastning och posadisternas oansvariga handlande i Guatemala och på andra ställen. Men i sitt svar blandade Castro ihop posadisterna, som hatade det kubanska ledarskapet, med huvudströmningen i den trotskistiska rörelsen, som med eftertryck hade försvarat den kubanska revolutionen och ledningen. Castro hade givetvis all rätt att avvisa Posadas-gruppens falska anklagelser. Men han angrep också på ett felaktigt sätt hela Fjärde internationalen och trotskismen i allmänhet.

Vi tog detta angrepp på stort allvar, och ägnade många sidor i flera nummer av *The Militant* till att punkt för punkt besvara Castros anklagelser. De viktigaste artiklarna skrevs av Joe Hansen, men vi återgav också Fjärde internationalens uttalande och dokumenterade det faktum att majoriteten av trotskister världen över och i USA var bland den kubanska revolutionens mest konsekventa och effektiva försvarare. Var fanns andan i Castros tal från 1962, ”Revolutionen måste vara en skola i fritt tänkande”, frågade vi.

Leo Huberman och Paul Sweezy, som redigerade den oberoende, pro-kubanska, socialistiska tidskriften *Monthly Review*, tog också upp Castros attack på trotskismen. De sa att ”anklagelsen har ingen som helst grund, vilket var och en som på allvar har studerat den kommunistiska rörelsens historia efter oktoberrevolutionen måste känna till. Det var just denna anklagelse som utgjorde grunden till utrensningarna och rättegångarna i Sovjet på 30-talet. Det har klart bevisats – inte minst av den sovjetiska regeringen själv – att rättegångarna var en skamlig komplott, och det har aldrig lagts fram några bevis som återger anklagelsen trovärdighet.”²

Den likaså pro-kubanska tidningen *Guardian* tryckte också en dementi av anklagelserna. Deras

² *Monthly Review*, april 1966.

landsförvisade redaktör Cedric Belfrage, som var med på konferensen, tillade:

Castros angrepp verkar helt malplacerat, med tanke på att det är välkänt att den peruanska gerillarörelsen, som konferensen behandlade med samma respekt som alla andra, startades av trotskisterna. [Syftar på Fjärde internationalens ledare Hugo Blanco, som var centralgestalt i en bondemassrörelse för jord. Rörelsen försvarade böndernas ockupation med vapen i hand, under parollen "Jord eller död!" Vid denna tid satt Hugo Blanco i fängelse i Peru. - BS]

Dessutom har trotskisterna visat att de källor som Castro citerade angående Guevaras försvinnande inte var Fjärde internationalens talesmän, och att de grupper som tillhör internationalen i själva verket alltid har stött Castro och den kubanska revolutionen.³

Men de amerikanska stalinisterna kunde inte låta bli att jubla. Kommunistpartiets tidning, *The Worker*, återgav inte en enda av de militanta resolutioner som antogs av Trikontinental-konferensen, utan riktade in sig på Castros angrepp på trotskismen. Partiledaren Gus Hall skrev också en lång artikel som angrep *Monthly Reviews* uppfattning att "den enda revolution som har någon chans att lyckas i Latinamerika idag är den socialistisk revolution." Det var också den kubanska ledningens ståndpunkt, och de populariserade denna uppfattning med parollen "Socialistisk revolution eller en karikatyr på revolutionen!"

Joe Hansen svarade Gus Hall i *The Militant*, och förklarade att den verkliga skillnaden mellan den stalinistiska och trotskistiska uppfattningen var om man skulle underordna arbetarnas och böndernas rörelse under den nationella kapitalistklassen eller ej. Han förklarade att det var en brännande fråga att genomföra en radikal jordreform i Latinamerika. Men varje sådant projekt måste komma i konflikt med inte bara godsägarna och imperialisterna, utan också den inhemska kapitalistklassen. För att kunna genomföra jordreformen måste arbetarklassen i allians med bönderna gripa makten. Hansen förklarade Trotskijs teori om den permanenta revolutionen, och skrev: "Därför, argumenterade [Trotskij], skulle den kommande revolutionen inledas med borgerliga mål." [I marxistiskt språkbruk är en radikal jordreform en del av de stora borgerliga demokratiska revolutionernas mål.] "Proletariatet kommer att få möjlighet att gripa makten under ett revolutionärt socialistiskt ledarskap. När det sitter vid makten kommer proletariatet att över-skrida revolutionens borgerliga karaktär genom att upprätta en *proletär* diktatur med *socialistiska* mål."⁴ Hansen förklarade att erfarenheterna från den ryska och den kubanska revolutionen hade bekräftat denna uppfattning.

Så vad var innebörden i Castros angrepp på trotskismen? Idag känner vi till att det antitrotskistiska utfallet var en engångsföreteelse, och att Castro inte skulle lämna den revolutionära väg som han slagit in på. Men vid den tidpunkten måste vi överväga flera möjligheter. En möjlighet var att Castro hade retats upp av posadisternas förtal och aktioner, och accepterat hjälp från sina stalinistiska rådgivare för att genomföra sitt motangrepp. Det var också möjligt att Castros antitrotskistiska angrepp var ämnat att lugna de sovjetiska ledarna, som en politisk eftergift som tack för den sovjetiska hjälpen. Men vid denna tidpunkt måste vi också överväga *möjligheten* att Castros ledarskap var på väg mot en stalinistisk ståndpunkt. Lyckligtvis visade det sig med tiden att denna sista möjlighet inte hade någon grund.

I mars höll Castro ett tal där han sa:

Jag sa också till dem [en delegation av kristdemokrater från Chile som var på Trikontinental-konferensen] att jag inte trodde att förhållandena tillät en sådan revolution [en borgerligt-demokratisk revolution under ledning av borgarklassen], och att om man ville ha en revolution under de förhållanden som rådde i Chile, så måste det vara en socialistisk revolution, och jag förklarade varför. För att få någonting gjort, för att kunna ge något till bonde- och arbetarmassorna i ett underutvecklat land, tyngt av skulder som Chile, ett land där en stor del av befolkningen lever under de allra värsta förhållanden, måste man med nödvändighet slå mot imperialismens, [den jordägande] oligarkins, storindustrins, import-exportnäringens och bankernas intressen.

³ *National Guardian*, 2 april 1966.

⁴ *The Militant*, 9 maj 1966.

Och att man för att kunna föra en kamp mot oligarkin och imperialismen, måste ha stöd från arbetar- och bondemassorna, och att arbetar- och bondemassorna inte skulle stöda en borgerlig revolution, eftersom arbetarna och bönderna inte var villiga att samarbeta för att tjäna en utsugande klass' intressen.⁵

Vi drog slutsatsen att det kubanska ledarskapet inte hade ändrat inriktning. Castro upprepade aldrig sitt angrepp på trotskismen. Den gamle kubanske stalinisten Blas Roca skrev en artikel där han försvarade angreppet mot kritiken. Vartefter tiden gick bleknade händelsen, och det kom aldrig någon mer information om orsaken till angreppet.

(Översättning, april -07: Göran Källqvist.)

Efterord

Vi ämnar senare publicera översättningar av åtminstone Castros tal, eventuellt även Blas Rocas artikel. Det svar till Blas Roca från Joseph Hansen som Sheppard nämner finns redan på marxistarkiv.se: [Stalinism eller trotskism i den kubanska revolutionen](#).

Intressant att notera, vilket även Sheppard gör, är att Castro aldrig upprepade sina anklagelser. Dessutom ströks de när talet återutsändes ett år senare. Om detta skriver Pierre Frank i sin bok om Fjärde internationalens historia:

”Utan att ett ögonblick ge vika i sin verksamhet för försvar av den kubanska revolutionen bemötte Fjärde Internationalen med fasthet, men utan överord, Fidel Castros antitrotskistiska tal. Vi kunde konstatera att detta gav resultat när Havannaradion följande år, på årsdagen av denna deklaration, sände Castros tal, men uteslöt den del som riktade sig mot Fjärde Internationalen och de andra ”revolutionära riktningarna.”

⁵ *Ibid*, 2 maj 1966.